



דבר העורכת

לקוראים שלום!

חג שמח ותחילת שנת לימודים מוצלחת לכם! אנחנו מקווים שעבר עליכם חופש מהנה וכי אתם מלאי מרץ לקראת השנה החדשה. בחודש הקרוב נחגוג ונציין בזה אחר זה את ראש השנה, יום הכיפורים וסוכות. אנחנו מאחלים לכם שנה טובה ומתוקה, שנה של אושר, הצלחה והתגשמות חלומות:



הגיליון הפעם מוקדש לחודש תשרי. אהוד קלפון מספר לנו על הארועים המתרחשים בתשרי – ביהדות ובטבע. אבינועם טלמן מתחקה אחרי חג הסוכות ומנהגיו. בפינה "הנפקות בעולם" נתאר בולים שיצאו לאחרונה בסינגפור, ולבסוף, ככלל גיליון חידון בולאי נושא פרסים.

נתראה בגיליון הבא,

זכמי, ז'ט

תשרי – חודש החגים

אהוד קלפון



בול חודש תשרי - על גביו מוצגים ערבה, רימון ושופר

תשרי שפירושו התחלה, מציין את ראש השנה לפי המסורת. עם זאת, על פי הלוח המקראי זהו החודש השביעי מניסן. באקלים של ארץ ישראל יש שתי התחלות, בשתי עונות שונות, עם שינויים משמעותיים בטבע ובחקלאות. הטבע המתעורר נמצא בשיא פריחתו בחודש ניסן "החודש הזה ראש חודשים ראשון הוא לחודשי השנה" (שמות י"ב-ב'). הטבע גם מתעורר לשינויים שחלים בו מחודש תשרי, "חג האסיף בצאת השנה" (שמות כ"ג-ט"ז), כלומר, עם צאת הקיץ בתשרי בא הסתיו. ראש השנה חל באחד בתשרי, יום הכיפורים בעשרה בו והימים שביניהם נקראים "עשרה ימי תשובה" או "בין כסה לעשור".

חודש תשרי נקרא "ירח איתנים" (מלכים א', ח', ב'), אולי מכיוון שהוא מציין את איתני הטבע העומדים להתעורר ולהתעצם לקראת הסתיו והחורף. הוא גם נקרא "החודש השביעי", ("החודש השביעי באחד בחודש", ויקרא, כג'-כד'), וכמובן השם "תשרי" שהוא אחד מהשמות הבבליים שהביאו איתם עולי בבל לארץ ישראל. בחודש תשרי (ב-22 בספטמבר), מתאזנים היום והלילה (מכאן "מאזניים"), מספר שעות האור ביום שווה למספר שעות החשכה בלילה (אקווינוקס הסתיו).

בחודש תשרי יש יותר חגים ומועדים מכל חודש עברי אחר ואלו הם: ראש השנה, צום גדליה, עשרה ימי תשובה, שבת שובה (שהיא "שבת תשובה" שבין ראש השנה ויום כיפור), יום הכיפורים, חג הסוכות, שמחת תורה ושמיני עצרת. ביום הראשון של ראש השנה, יש מנהג לצאת אל הנהרות ואל הימים כדי לומר את תפילת "תשליך", ("ותשליך במצולות ים את כל חטאותיהם", ספר מיכה, ז'-י"ט).



סמל מזל מאזניים על בול מהודו

מסימני הסתיו בתשרי:

חצב וחבצלת פורחים, האוויר צלול מאבק הקיץ וקרירות נעימה בערבים, מבשרים את ניצני הסתיו. בשמים חולפות ציפורים, הנודדות מהצפון הרחוק, עם ציצים מיוחדים שאינם נשמעים בקיץ. קולו של התור נדם כי הוא הקדים לנדוד דרומה ובאביב הוא ישוב בחזרה. רק קולה המונוטוני של הצוצלת ממשיך להדהד במרחב בכל עונות השנה. חבצלת החוף פורחת במלוא הדרה ובסתיו היא תוציא הלקטים עם זרעים שחורים שיתפזרו בסופות החורף.



בשדות קוטפים כותנה, במטעים קוטפים תפוחים, בכרמים בוצרים ענבים וגם רימונים, תאנים ותמרים נמכרים בשווקים. השמים בהירים ורק עננים יחידים מצליחים להגיע שלמים בשלל צורות אמנותיות ודמויות מיתולוגיות. הצופיות יונקות צוף מפרחי גינות הנוי. הזכר הבולט בצבעיו העזים, מרפרף מעל הפרח ושולח את לשונו הארוכה עד לצופנים ויונק מהם צוף. מיד מופיעה צופית נקבה דלת צבעים ומרפרפת בכנפיה במהירות באוויר, כשהיא יונקת צוף מפרחי היביסקוס אדומים.

הצללים מתארכים גם בצהרי היום כי השמש הנמיכה בזווית קו הרקיע. גם ימי החמסין היבשים באים להכריז על גסיסת הקיץ והופעת הסתיו. יום חם מתחלף ביום קריר, יום בהיר ביום מעונן ויום לח ביום יבש, זאת עונת הסתיו ותהפוכותיה. גם שנה חדשה נכנסת עם צפונותיה, האם תביא גשמי ברכה בעקבותיה או ימים שחונים, ללא מטר, בכנפיה. משיב הרוח ומוריד הגשם, היא ברכת הסתיו והחורף, שמחליפה את ברכת מוריד הטל של הקיץ. התבואות נאספו בשדות, חג האסיף חולף ועיני כולם נשואות לשמים כדי לראות סימנים לענני גשם שיביאו עימם שפע לשנה החדשה.



בולי עננים מארצות הברית

להקות של חסידות חולפות מעל בדאייתן דרומה, דורסים למיניהם חולפים בשריקות צורמניות וציפורי שיר קטנות מופיעות לפתע בגנים. האנשים המחוברים אל הטבע ואל

השדות מרגישים את הסתיו במראות ובקולות החדשים. לעתים השמחה מהולה בעצב, על הקיץ שחלף ועימו הרגשת החופש, אולם הסתיו מביא עמו תחושות אחרות של ריח האדמה לאחר היורה ואוויר קריר וצלול. בסוף הקיץ נמצאת צמחיית גדות הנחלים בשיא פריחתה ויופייה והפטל נותן את פרו, אך היא תראה נבולה בחורף דווקא כשהצמחים החד שנתיים פורחים בשדות שמסביב. בסתיו מתחדשים הגוונים בטבע לאחר נופי הקיץ הצהובים והצרובים של תקופת תמוז אב ואלול.



חסידיה שחורה בשמי הארץ (מימין) וחסידיה לבנה בשמורת החולה (משמאל) – שתיהן אורחות לרגע בישראל

לתגובות ניתן לפנות לאהוד בכתובת eka@netvision.net.il

חג הסוכות אבינועם טלמן



חג האסיף - אוספים את היבול מהשדות והכרמים

חג הסוכות מתחיל 5 ימים אחרי יום הכיפורים, בט"ו בתשרי ונמשך 7 ימים. את החג נוהגים להעביר בסוכה, מחוץ לכותלי הבית, בה נאכל, נשתה, נשמח ונישן. אפרופו, הסוכה היא זכר לסוכות שאבותינו ישבו בהם במדבר בזמן יציאת מצרים, כפי שנאמר: **למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים** (ויקרא כג, מב-מג). את הסוכה מתחילים לבנות עם צאת יום הכיפורים.

חג הסוכות הוא השלישי מבין שלושת הרגלים, ביחד עם פסח ושבועות, ומציין את סיום השנה החקלאית, שעל פי הטבע והלוח העברי הקדום, זהו הזמן לאסוף את הפירות והתבואות ולהתכונן לחורף ולזריעתם של זרעים חדשים. מכאן גם שמו הנוסף של החג – "חג האסיף".

אחת ממצוות החג החשובות ביותר היא מצוות הישיבה בסוכה. מדובר במבנה ארעי, לא קבוע, אשר קירותיו עשויים מחומרים קלים כמו בד וגגו עשוי מסכך אשר חייב להיות מן הצומח, ולרוב עשוי מענפי עצי הדקל. חשוב שהסכך יהיה מתחת לכיפת השמיים כך שהוא המפריד היחידי בין השמיים ליושבי הסוכה ולמעשה הקשר בין האלוהים, האדם והטבע.

הסבר נוסף לקיומה של הסוכה, קיבל משמעות קצת פחות דתית. הפרשנות מציעה את הסברה שמדובר בהמשכו של מנהג חקלאי קיים לבנות מבנה ארעי במהלך האסיף לצורך שמירה על היבול עד לסיומו. את הסוכה נוהגים לקשט בקישוטים שונים ומגוונים הנקראים "נוי סוכה" בלשון חז"ל, ונועדו להביע את השמחה הרבה של החג, את ההכנות לעונת הזריעה והחורף המתקרב וכן בכדי להסביר פנים לאורחי ובאי הסוכה.

אם על אורחים דיברנו, הרי חובה להזכיר את האורחים המפורסמים ביותר בחג זה, הלו הם האושפיזין (אורחים בארמית) – אברהם, יצחק,



"בסכות תשבו שבעה ימים", "כי בסכות הושבתי את בני ישראל" – בולי מועדים 1971

יעקב, יוסף, משה, אהרן ודוד. על פי חז"ל, בכל אחד מימי החג, באים האושפיזין לבקר בסוכה כאשר ביום הראשון מגיע אברהם, בשני יצחק וכך הלאה עד בואו של דוד. בקורו של זה האחרון מסמל גם את התקווה לבואו של המשיח.



בולי האבות – חלק מהאושפיזין המבקרים בסוכה במהלך החג

מצווה נוספת, חשובה לא פחות, הקשורה לחג הסוכות, היא מצוות ארבעת המינים. עלינו לקחת 4 מיני צמחים:



ארבעת המינים על בול ישראלי - המינים מופיעים על מטבע עתיק מימי בר כוכבא

- הלולב שהוא השדרה המרכזית של הדקל,
- האתרוג שמגיע ממשפחת ההדרים ונבחר למשימה שכן ייחודיותו היא בכך שהוא גדל כל השנה על העץ ולא נופל כמו שאר ההדרים כגון תפוז ולימון,
- ההדס המסמל את העצים העבותים אשר עליו יוצרים מראה של חבל קלוע
- הערבה שהן ערבי הנחל הגדלות בקרבתם של מקווי מים ונוטים לצמוח בקבוצות צפופות

ארבעה מינים של צמחים שונים אלו מסמלים את האנשים השונים בעם ישראל על פי ייחודו של כל מין: בהלכה קיומו של טעם בפרי מסמל את קיומה של התורה באדם, בעוד הריח מסמל את מעשיו הטובים. כך שהאתרוג, בעל הטעם והריח מסמל את האדם

שיש בו גם תורה וגם מעשים טובים. הערבה, לה אין טעם או ריח, מסמלת את האדם שאין בו לא תורה ולא מעשים טובים. ההדס, בעל הריח אך ללא הטעם מסמל את האדם שאין בו תורה אך יש בו מעשים טובים. ולבסוף, הלולב מסמל את האדם שאין בו מעשים טובים אך יש בו תורה שכן היא בעלת טעם אך ללא ריח. נטילת המינים יחדיו מסמלת את האיחוד ואת האפשרות שכל המינים משלימים זה את זה תחת



מעשים טובים - בול
"והדרת פני זקן"

השגחתו של האל. כלומר, התורה מקבלת את כל היהודים באשר הם וללא תנאים – החילוני עם הדתי, בעל המעשים הטובים יחד עם חסר המעשים הטובים. בכל ימי החג, מלבד שבת, נוטלים לולב, כלומר נוטלים את האתרוג ביחד עם הלולב, שלושה הדסים ושתי ערבות, ולפני שקיעת החמה מברכים על הלולב ביחד עם ברכת "שהחיינו" כאשר את האתרוג מחזיקים ביד שמאל ואת שאר המינים מחזיקים ביד ימין.

ביומו האחרון של החג נוהגים להרבות בבקשות הושענא שמקורן בתפילות בית המקדש, שם היה נהוג לסיים כל תפילה בבקשת הושענא (עזור בבקשה!). עקב ריבוי הבקשות באותו יום, השתרש והפך שמו של היום ל"הושענא רבה" והוא מאופיין בתפילות רבות במהלך הלילה שלפני והיום עצמו. רבים טוענים כי יום זה הינו היום האחרון בו עדיין ניתן לשנות את הדין שניתן לאדם ביום הכיפורים ולכן התפילות הרבות וההקדשה המרובה ללימוד תורה באותו יום.

בתקופת בית המקדש, היו נוהגים לשפוך מים על המזבח בזמן החג כהודאה ובקשה להורדת גשמים בחורף המתקרב. הדבר היה מלווה בחגיגות גדולות ובשמחה מרובה, עד שנאמר: "מי שלא ראה שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו". כיום נהוג לשיר, לרקוד ולשמוח במהלך ימי החג בכדי לציין את שמחת בית השואבה.



בולים המציגים כתרי תורה עתיקים

לאחר שבעת ימי החג, ביומו השמיני, חל שמיני עצרת, שהוא גם יום שמחת תורה. מדובר בשמחה מיוחדת ביהדות ונועדה לציין את סיום קריאת חמשת חומשי התורה – בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, דברים – תהליך אשר נמשך כל השנה. ביום זה מסיימים לקרוא את הפרשה האחרונה בחומש האחרון ומתחילים לקרוא את הפרשה הראשונה בחומש הראשון. ביום זה עורכים גם "הקפות" – מקיפים את בימת התפילה שבבית הכנסת שבע פעמים כאשר כל ספרי התורה מחוץ לארון הקודש ובידינו כאשר

אנו שמחים, רוקדים ומפזזים. לאחר מכן מכבדים את הנוכחים בהחזקת ספרי התורה. שמחת תורה מסמלת גם את תחילתו של החורף כך שהחל מאותו יום מוסיפים ברכות להורדת הגשם.

חג שסוכות, מעבר להיותו חג דתי, הינו חג חקלאי. משולבים בו המון אזכורים ודימויים מעולם הטבע והחקלאות, הוא המקשר בין העצב והתוגה של ראש השנה ויום הכיפורים לשמחת החג, מהווה מעבר רשמי מאיסוף היבולים לתחילת הזריעה ולבסוף סיום העונה החמה ותחילתו של החורף. זהו חג אשר סוגר מעגל מצד אחד ומתחיל מעגל מצד שני. זו הסיבה מדוע עלינו לשמוח בחג שזה שנאמר "ושמחת בחגך, והיית אך שמח".



"ושמחת בחגך", "באספכם את תבואת הארץ", "ונתתי גשמיכם בעיתם" – בולי מועדים 1971

לתגובות ניתן לפנות לאבינועם בכתובת talmana@gmail.com

הנפקות בעולם

השנה, במהלך חודש אוגוסט, האולימפיאדה לנוער התקיימה בפעם הראשונה בהיסטוריה. האולימפיאדה נערכה בסינגפור והתחרו בה כ-3600 ספורטאים צעירים, בין הגילאים 14-18, מ-205 מדינות. הספורטאים התחרו ב-26 סוגי ספורט שונים ביניהם כדורסל, כדורגל, כדורעף, טניס, טאיקוואנדו, אגרוף, ג'ודו, האבקות, התעמלות קרקע, סיוף, טריאתלון, גלישת רוח ועוד.

ישראל שלחה לתחרות 15 ספורטאים שהצליחו להגיע להשגים מרשימים – 5 מדליות! דמיטרי קרויטר זכה במדליה **זהב** בקפיצה לגובה לאחר שקפץ 2.19 מטר, גילי חיימוביץ' זכה במדלית **זהב** בטאיקוואנדו, מעיין רפיח זכה במדלית **זהב** בגלישת רוח ואילו יעקב טומרקין זכה ב-2 מדליות **כסף**: ב-100 וב-200 מ' שחיית גב.



ב-14 באוגוסט סינגפור הנפיקה סדרת בולים לרגל האולימפיאדה. בבולים מופיעים הקמעות של התחרות – ליו ומרלי. ליו הוא גור אריות המסמל את מרץ הנעורים. האגדה מספרת שלפני שנים רבות ביקר נסיך באי עליו שוכנת כיום סינגפור. בביקורו ראה הנסיך אריה מדהים ביופיו והחליט לקרוא לאי "סינגפורה", עיר האריה. לעומת זאת, מרלי היא גורה של יצור מהמיתולוגיה הסינגפורית בשם מרליון ("אריה-ים") – ראשו ראש אריה וגופו דג. קמע זה מסמל את הידידות בין המדינות השונות.

הבולים העליונים ממחישים את התכנית התרבותית המיוחדת בה השתתפו הספורטאים: הם למדו על שוני ומגוון תרבותי וכן על עבודת צוות ומנהיגות תוך כדי התחרויות. בבולים התחתונים מופיעים ענפי הספורט המועדפים על ליו ומרלי: כדורסל ושחיה (בהתאמה).

אולימפיאדת הנוער הבאה תתקיים בעוד 4 שנים בסין – נקווה שגם אז ישראל תצליח בצורה כה מרשימה!

חידון מספר 33



איזו מדינה?

איזו מדינה הנפיקה את הבול שלפניכם?

- א. הונגריה
- ב. אוסטרליה
- ג. אוסטריה
- ד. הונדורס



מי האיש?

מי האיש הנראה בבול?

באיזה תחום אמנותי התפרסם?
יצירתו המפורסמת ביותר, שגם נראית בצד שמאל של הבול, נקראת....



זהה את האתר

איך נקראים המפלים הנראים בבול?
המפלים נמצאים בגבול שבין אילו שתי מדינות?
איך נקרא הנהר שבמסלולו נכללים המפלים?

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 בספטמבר. הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית. התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלה בגורל שמו של בעז צלניק בן ה-14. בעז זוכה בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.



פתרון חידון 32



בולים א' ו-3 מציגים דמויות
מסיפורי ילדים



בולים ב' ו-1 מציגים חלילים
עתיקים



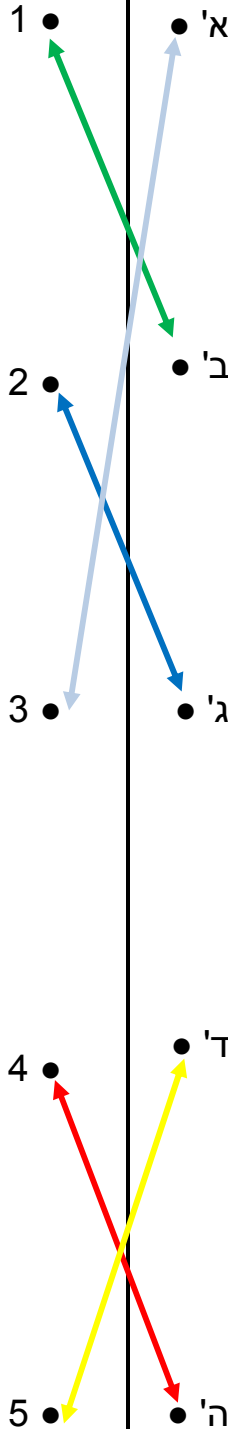
בולים ג' ו-2 עוסקים בהשקיה
בחקלאות



בולים ד' ו-5 מציגים ציפורים
לאומיות – של ישראל ושל ארה"ב



בולים ה' ו-4 מציגים אלטרנטיבות
אקולוגיות לייצור חשמל



✉ **מכתבים למערכת:** לכל תגובה הצעה או שאלה, ניתן לפנות אלינו בכתובת:

nosonchik@gmail.com